

No: 1391 – Mahreç İşareti

SARIVELİLER YÖRESEL GİYSİLERİ

Tescil Ettiren

SARIVELİLER İLÇE TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ

Bu coğrafi işaret, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamında 13.09.2022 tarihinden itibaren korunmak üzere 19.06.2023 tarihinde tescil edilmiştir.

Tescil No	: 1391
Tescil Tarihi	: 19.06.2023
Başvuru No	: C2022/000302
Başvuru Tarihi	: 13.09.2022
Coğrafi İşaretin Adı	: Sarıveliler Yöresel Giysileri
Ürün / Ürün Grubu	: Giysi / Halılar, kilimler ve dokumalar dışında kalan el sanatı ürünleri
Coğrafi İşaretin Türü	: Mahreç işareti
Tescil Ettiren	: Sarıveliler İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü
Tescil Ettirenin Adresi	: Merkez Mahallesi Merkez 1 Sokak No: 4 Sarıveliler KARAMAN
Coğrafi Sınır	: Karaman ili Sarıveliler ilçesi
Kullanım Biçimi	: Sarıveliler Yöresel Giysileri ibareli aşağıda verilen logo ve mahreç işareti amblemi, ürünün kendisi veya ambalajı üzerinde yer alır. Ürünün kendisi veya ambalajı üzerinde kullanılmadığında, Sarıveliler Yöresel Giysileri ibareli logo ve mahreç işareti amblemi, işletmede kolayca görülecek şekilde bulundurulur.

Ürünün Tanımı ve Ayırt Edici Özellikleri:

Sarıveliler Yöresel Giysileri adını Sarıveliler, eski adıyla, Karaman iline 157 km mesafede olan Başdere köyünden alır. Sarıveliler yöreye yerleşen Türkmen oymaklarınca kurulmuş bir yerleşim birimi olup, Tol Medrese'nin 1344 tarihli vakıf kayıtlarından köyün 1300'lü yıllarda mevcut olduğu anlaşılmaktadır.

Sarıveliler Yöresel Giysileri; toplumsal tören, milli kutlama, toplantı, düğün, bayram gibi özel günler ve etkinliklerde kadınlar tarafından giyilen yöreyle özdeşleşmiş giysiler olup, başa giyilen ve tercihe göre değişen yazma, pullu ak çember veya sarı saçaklı çember, lastikli fistan, tercihe göre fistanın yerine giyilen etek, fistanın üzerine giyilen örgü veya kadife yelek, bele bağlanan darabulus kuşağı, fistanın veya eteğin altına giyilen bağlama (topak don) parçalarından oluşur. Giysilerin bütünsel ön ve arkadan görünümü Şekil-1'de verilmiştir.

Sarıveliler Yöresel Giysilerindeki; pullu ak çember, sarı saçaklı çember, lastikli fistan, yün yelek, darabulus kuşağı ve bağlama (topak don) gibi karakteristik parçalar, kültür aktarımıyla Karamanoğlu Beyliğinden günümüze ulaşan giysilerdir. Yöre halkı yörük yaşam geleneğini halen sürdürmekte olup, sürülerini otlatmak için yüksek yaylalara çıkan yöre halkı yaylaların yeşilliğinden ve zengin çiçek florasının renklerinden etkilenmiş ve doğanın renklerini geçmişten beri yöresel kıyafetlerinde kullanmıştır.

Sarıveliler Yöresel Giysilerini oluşturan parçaların tanımı aşağıda verilmiştir:

1. Yazma: Yöredeki kadınların günlük hayatta başlarına örttükleri, fistan ile renk uyumu olan başa örtülen örtüdür. (Şekil-2)

2. Pullu Ak Çember: Kenarları işlemeli ve işlemsiz olmak üzere iki tipi mevcut olup, gençler işlemeli giyerken, yöredeki yaşlı kadınlar ise işlemsiz olarak tercih ederler. (Şekil-3 ve Şekil-4)

3. Sarı Saçaklı Çember: Başörtüsü üzerine çember olarak veya kuşak yerine kullanılabilen, 1x1 m ebatlarında pamuklu ve/veya yünlü dokuma örtüdür. (Şekil-5)

4. Lastikli fistan: Sarıveliler Yöresel Giysilerinde lastikli fistanın yazın 5,5x1 m jarse veya emprime kumaştan kışın ise 5,5x1 m kadife kumaştan dikileni kullanılır. Yazın giyilen çeşidinden kullanılan kumaşlar çiçek desenlidir ve incedir. Kışın ise tek renk (en çok kullanılan renkler mor, koyu mavi, eflatun ve kırmızıdır) kalın kadife kumaştan dikileni tercih edilir. (Şekil-6 ve Şekil-7)

5. Yelek: Kadife ve yün çeşitleri bulunmakta olup, yün yelek; eğirtmeç denilen iplik eğirme aletinde eğirtilen yünlerin tığ ile örülmesiyle yapılır, gündelik olarak yöresel kıyafetin üzerine giyilir. (Şekil-8 ve Şekil-9)

6. Darabulus (Trablus) kuşağı: Bu kuşağın deniz yolu ve Göksü Irmağı vasıtasıyla bölgeye ticaret malı getirip götüren Arap, Beyrut ve Trabluslu tüccarlar tarafından getirilmiştir. Zamanla bölgede ipek böcekçiliğinin gelişmesi sayesinde yörede günlük yaşama dahil olmuş, günlük kıyafetlerde kullanılır hale gelmiştir. Sarıveliler Yöresel Giysilerinde lastikli fistanın üzerine bele dolanan 40 cm x 1,5 m ebatındaki kuşaktır. Renkli ipekten sıralı şekilde yeşil-turuncu-beyaz renklerde dokunan kuşağın uçları püsküllüdür. En üstte püskülleri sarkacak şekilde bele üç defa sıkıca dolanır. (Şekil-10 ve Şekil-11)

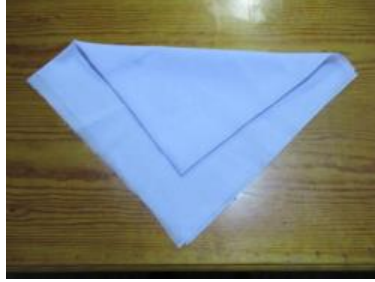
7. Topak don (Bağlama): Yörede yaşlı kadınların giydiği topuktan lastikli olup topak bir görünüm verdiği için topak don olarak adlandırılır. Gelinlerin giydiklerine ise bağlama denir. Bunun sebebi gelinlerin giydiği parçanın dizden bağlanıp alt kısmına bol bir görüntü verilmesidir. Topak don yarısı (üst tarafı) renkli, alt tarafı beyaz olacak şekilde iki renkli olur. Topak donun renginin lastikli fistan ile uyumlu olması gerekir. Örneğin kırmızı kadife lastikli fistanın altına giyilen topak donun üst kısmı kırmızı tonlarda, alt tarafı ise beyaz olmalıdır. (Şekil-12 ve Şekil-13)

Şekil-1: Sarıveliler Yöresel Giysilerinin ön ve arkadan görünümü

Şekil-2: Yazma

Şekil-3: Ak çember (işlemesiz)

Şekil-4: Pullu ak çember

Şekil-5: Sarı saçaklı çember

Şekil-6: Lastikli fistan (yazlık) ve dikmekte kullanılan kumaşlar

Şekil-7: Lastikli fistan (kışlık)

Şekil-8: Yün yelek

Şekil-9: Kadife yelek

Şekil-10: Darablus Kuşağı
(sade saçaklı)

Şekil-11: Darablus Kuşağı
(işlemeli saçaklı)

Şekil-12: Topak don

Şekil-13: Topak don yapımında
kullanılan kumaşlar

Üretim Metodu:

Sarıveliler Yöresel Giysileri sadece bu yörede giyildiği için ilçe içerisinde ihtiyaca göre sipariş üzerine hazırlanmakta olup, günümüzde yılda yaklaşık 100-150 adet dikilir.

1. **Yazma:** Yazma geçmişte her evde bulunan çulhalık adı verilen dokuma tezgahlarında ipek iplikten dokunurdu. Günümüzde 1 x 1 m büyüklüğünde hazır ipek kumaşın kesilmesi ve kullanacak kişinin tercihine uygun renklerde iğne oyası ile süslenmesiyle de yapılır. El dokuma yazma yapmak için çulhalığa çözgü denilen uzunlamasına iplikler geçirilir, çulhalığın pedal denilen ayaklarından her birine basıldığında çözgülerin arası açılır ve arasından atkı iplikleri yanlamasına geçirilir, kumaşın sıkı olması için kirkit ile sıkıştırılır. Bu işlemlerin sonucunda yazma dokunmuş olur. Tercihe göre çözgü iplikleri uzun kesilerek doğal bir süsleme yapılır veya kısa kesilerek kenarlarına iğne yardımıyla ince boncuklar dikilerek süslenir.
2. **Pullu Ak Çember:** Geçmişte çulhalıkta pamuk iplikten dokunan kumaşlardan dikilen ak çember, günümüzde hazır alınan pamuklu kumaşlardan hazırlanmaktadır. İşlemeli olanda, dört tarafına pul veya boncuk işlenmesiyle tamamlanır. Çemberin dokuması yazma ile aynı şekilde olur.
3. **Sarı Saçaklı Çember:** Geçmişte çulhalıkta pamuklu veya yünlü iplikten dokunur, duvak yerine gelinlerin üzerine örtülür, bebeklere kundak olarak kullanılırdı. Çulhalıkta dokunması yazmayla aynı şekildedir ancak kullanılan çözgü ve atkı iplikleri sarı ve beyaz renktedir. Kumaş çulhalıktan alınırken çözgü ipliklerinin uçları uzun kesilir, daha sonra bu iplikler eşit tutamlarda alınarak uçları düğümlenir ya da uçlarına boncuklar geçirilerek süsleme yapılır.
4. **Lastikli fistan:** Dikimi ustalık ve beceri gerektirir. Dikiş makinelerinde eteği kullanacak kişinin ölçülerine göre önce astar dikilir. Daha sonra ölçülere göre bir bütün olarak kesilen kumaş tek taraftan dikme suretiyle birleştirilir. Kol kısımları ayrı kesilip dikildikten sonra fistanı birleştirilir ve yaka kıvrırma işlemi gerçekleştirilir. En son fistanın bel ile göğüs kısmı arasına içten lastik dikilir. Bu lastik fistanın bel kısmını büzmek suretiyle daraltırken fistanın etek kısmına kıvrımlı bir salınım verir. Fistanın etek kısmına dikilen yaldızlı şerit de etek kısmının salınımlı olmasını sağlayan bir diğer unsurdur. Lastikli fistanı genç kadınlar düğünlerinde gelinlik olarak kullandıktan sonra özel günlerde de giymeye devam ederler.
5. **Yelek:** Kadife ve yün çeşitleri bulunmakta olup, yün yelek; eğirtmeç denilen iplik eğirme aletinde eğritilen yünlerin tığ ile örülmesiyle yapılır, gündelik olarak yöresel kıyafetin üzerine giyilir. Örme işlemi için önce yeleği giyecek kişinin vücut ölçülerine göre iki ters ve bir düz ilmek atmak koşulu ile yeleğin ön kısmı iki parça, arka kısmı ise tek parça olarak örülür. Daha sonra örülen bu parçalar dikilerek birleştirilir. Böylece örgü yelek tamamlanmış olur. Kadife yelek ise 3x1 m kadife kumaştan dikiş atölyelerinde dikilir, özel günlerde ve düğünlerde giyilir. Kadife yeleğin dikiminde düz kadife denilen ve genellikle üst giyim ve ev tekstilinde kullanılan, ön yüzünde kısa kesilmiş havlar bulunan, parlak, yumuşak kadife kumaş kullanılır. Yeleği giyecek kişinin tercih edeceği renkte kadife kumaş (en çok kullanılan renkler mor, koyu mavi, eflatun ve kırmızıdır) ölçülere göre kesilir, içerisine pamuklu astar eklenerek dikim yapılır. Daha sonra kıvrırma işlemi ile ceplerin dikimi gerçekleştirilir. Yeleğin yaka, kol ve kenar kısımlarına yaldızlı şeritler dikilir.
6. **Darabulus (Trablus) kuşağı:** Darabulus Kuşağı geçmişte evlerdeki çulhalık tezgahında tamamen ipekten dokunurdu. Zamanla tamamen ipek kuşağın yerini pamuklu dokuma kumaşlar almıştır. Gençler genellikle ucu tokalı ya da boncuklu şekilde süslemeli kuşakları tercih ederken orta yaşlı ve yaşlı kadınlar sade kuşakları kullanır. Kuşak süslemede gel eneksel bir yöntem bulunmamakla birlikte kullanacak kişi kendi zevkine göre ya uçları tokalı şekilde ya da boncukla süsleme yapar. Tokalı süsleme; kuşağın uç kısımlarında bırakılan uzun çözgü iplikleri önce belirli bir uzunluğa kadar saç örgü modelinde örülür, daha sonra önceden bir levhanın üzerine sarılan ipliklerin bir uçları kesilip orta kısımlarından bağlanan ve iki ucu birleştirilerek püskül haline getirilen tokalar bağlanarak tokalı süsleme yapılmış olur. Boncuklu süslemede ise tokaların bağlandığı kısımlara boncuklar takılarak yapılır.
7. **Topak don (Bağlama):** Lastikli fistanın altına giyilen parçadır. 2,1 m x 1 m divitin kumaş ile altına 2,5 m astardan dikilir.

Coğrafi Sınır İçerisinde Gerçekleşmesi Gereken Üretim, İşleme ve Diğer İşlemler:

Yöre insanının kültür ve emeğiyle şekillenerek günümüze kadar ulaşan Sarıveliler Yöresel Giysileri, ustalık gerektiren üretim yöntemi vasıtasıyla Sarıveliler ilçesine ün bağıyla bağlıdır. Bu sebeple üretimin tüm aşamaları, belirtilen coğrafi sınırda gerçekleşmelidir.

Denetleme:

Denetimler; Sarıveliler İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü koordinasyonunda, Sarıveliler Belediyesi, Sarıveliler İlçe Halk Eğitim Müdürlüğü ve Sarıveliler İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğünden konuda uzman birer temsilcinin katılımıyla toplam 3 kişiden oluşan denetim mercii tarafından düzenli olarak yılda 1 defa, gerek duyulduğunda veya şikayet halinde ise her zaman gerçekleştirilir. Denetime ilişkin raporlar, Sarıveliler İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü tarafından Türk Patent ve Marka Kurumuna her yıl gönderilir.

Denetimler üretim, pazarlama ve satış aşamalarının tümüne yönelik yapılır. Denetime esas kriterlere aşağıda yer verilmektedir.

- Sarıveliler Yöresel Giysilerinin tüm üretim aşamalarının Sarıveliler ilçesinde tamamlanması
- Üretimde kullanılan kumaş çeşitlerinin uygunluğu,
- Üretimde kullanılan kumaşların renk ve desenlerinin uygunluğu,
- Kullanılan parçaların renklerinin birbirine uyumu,
- Darabulus Kuşağının desenlerinin, süslemelerinin ve renklerinin uyumu

Denetim mercii, kamu veya özel kuruluşlarından veya bunlarda görevli uzman gerçek veya tüzel kişilerden denetimin gerçekleştirilmesi sırasında faydalanabilir veya hizmet satın alabilir. Tescil ettiren, hakların korunmasında hukuki süreçleri yürütür.